

Masteroppgaven

Sammendrag

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1: Innledning

I denne oppgaven vil jeg se på to forhold som begge tar for seg demokrati i Guatemala.

Det første forholdet er å se på effekten og eventuelle holdningsendringer til demokrati blant mayabefolkningen i Monte Cristo for perioden 2004-2024. Mellom 2004 og 2018 var Fagforbundet i Telemark og Norad var inne og gav økonomisk støtte til prosjekter som støttet oppunder demokrati- og samfunnsutvikling i området. Oppgaven vil se på om det er forskjeller i effekt og holdninger til demokrati mens prosjektene hadde økonomisk støtte, og årene etterpå fra 2018 til 2024 hvor de har måtte klare seg uten økonomisk støtte.

Det andre forholdet jeg vil se på er den politiske situasjonen til Mayer i landet generelt for tidsperioden 2004 til 2024.

Temaene i oppgaven er av betydelig interesse, da en økt forståelse av maya-befolkningens politiske situasjon og hvordan demokratiassistanse påvirker holdninger, kan bidra til økt innsikt og kunnskap i forståelsen om hvordan påvirke, utvikle og forsterke demokratiet i Guatemala.

Valg som Guatemalas regjering gjorde tidlig på 1800-tallet har betydning for hvor landet har utviklet seg både i styresett, og hvordan demokratiske friheter er i dag. Guatemala er et rikt land når det kommer til naturressurser. Innbyggere kan dyrke jord fra kyst til store høylandsplatåer i midten av landet. Noen regioner på dette platået ligger på over 3400 moh (Topografiske kart Guatemala, 2024). Landets fruktbarhet har gjort det attraktivt for

utenlandske selskaper å dyrke kaffe og frukt. Tidlig på 1800-tallet solgte Guatemala landrettigheter til blant annet USA-baserte United Fruit Company, som igjen brukte landområdene til å dyrke blant annet bananer. Selskapet dominerte handelen med frukt ut til det internasjonale markedet. Selskapet Og arbeidere som jobbet for selskapet jobbet under få rettigheter, dårlig lønn og dårlige arbeidsvilkår.

I 1951 var kun 10% av landet tilgjengelig for 90% av befolkningen, hvor de fleste av disse var maya-indianere. Guatemalas styresmakter var i stor grad underlagt viljen til utenlandske selskaper i utvikling av landet (Cuncil on Hemispheric Affairs, 2010). Den 17. juni 1952 vedtok den guatemalanske kongressen landreformen Agraian reform law som ble lansert av president Jacobo Árbenz Guzmán. Gjennom denne reformen tok Guatemala tilbake landområder over 224 dekar som var ubrukt, men eid av blant annet United Fruit company. Til sammen omfattet dette 400 000 dekar, som igjen ble fordelt ut til 500 000 innbyggere. Antallet som nå fikk rett til eget land var på den tiden 1/6 av landets befolkning. Målet var å føre Guatemala ut av føydalisme i regi av private selskaper, til statsstyrt kapitalisme (DBpedia, 2024).

Guatemala var villig til å betale for landområdene de eksproprierte i reformen, men United Fruit company høynet prisen underveis i forhandlingene, og partene kom aldri til enighet. United Fruit company sin reaksjon på reformen og ekspropriasjonen, var å påvirke USA sin regjering til å gripe inn. Påvirkningen gikk ut på å få USAs president i 1953, Dwight D. Eisenhower til å tolke den guatemalanske regjeringen til å være en kommunistisk regjering. På denne tiden var det en stor frykt for utbredelse av kommunisme i verden, og USA, gjennom Monroe-doktrinen fra 1823, og Roosevelt korollaret fra 1904 tar utgangspunkt i at USA vil beskytte land i Latin Amerika fra Europeisk imperialisme. Men som på 1900-tallet mer og mer betydde å beskytte USA sine økonomiske interesser i de samme land (Opsvik, 2021).

Resultatet av United Fruit sin lobbyering var at USAs president Eisenhower i 1953 gav CIA i oppgave å styrte den guatemalanske regjeringen, gjennom bruk av psykologisk krigføring og politisk innblanding (Doyle & Kornbluh, 1997). Og i 1954 gjennomførte USA et kupp i Guatemala som fjernet den valgte presidenten Árbenz. Som erstatter installerte USA oberst Carlos Castillo Armas som landets nye president. Armas var lojal til USA og reverserte

landreformene. Forholdene i landet forverret seg for de fleste innbyggere under oberst Armans styre. I 1961 resulterte forverringen seg til en borgerkrig mellom regjeringslojale styrker og en venstreorientert gerilja. Borgerkrigen varte i 36 år og urfolk ble utsatt for systematiske overgrep og massakre. Borgerkrigen varte fra 1961 til 1996, og kostet rundt 200 000 mennesker livet. 40 000 forsvant, 400 landsbyer ble jevnet med jorden, og minst 100 000 guatemalanere la på flukt til Mexico (Nissen, 2013). 83 % av ofrene tilhørte mayafolket (Bratberg, 2021).

Norge spilte en rolle i fredsforhandlingene som startet tidlig på 1990 tallet. Utgangspunktet var at Kirkens nødhjelp var engasjert i landet etter et stort jordskjelv i 1976 som krevde om lag 23 000 menneskeliv. Kirkens nødhjelp sin innsats i dette arbeidet, gav en legitimitet som gjorde de til en troverdig part for begge sider i borgerkrigen, når de sammen med norske myndigheter initierte til fredssamtaler i 1990. Og senere til fredsavtalen i 1996 (Palmentas, Van Strien, & Hindahl, 2021).

Fredsavtalen inneholder 12 deler, hvor en del er den formelle avslutning av borgerkrigen mellom den guatemalanske staten og den guatemalanske nasjonale revolusjonære enhet (URNG) som gikk fra å være en geriljaorganisasjon til å bli et lovlig politisk parti (Bratberg, Folk og forsvar, 2021). Andre deler av avtalen beskriver en enighet om å følge FNs menneskerettigheter, anerkjenne urfolks identitet og rettigheter, konstitusjonelle reformer og en ny valgordning, sosioøkonomiske rettigheter, og en styrking av sivil makt og rettsikkerhet i et demokratisk samfunn. Målet med avtalene var varig fred, og det å bygge en fredskultur, hvor det brukes fredelige demokratiske metoder slik som dialog, samarbeid, toleranse for å bygge et nytt representativt og demokratisk politisk system gjennom frie valg (Memoria virtual Guatemala, 2024).

Optimismen og håpene fra fredsavtalen i 1996 har aldri blitt innfridd. Den væpna borgerkrigen tok slutt, men de sosioøkonomiske endringene som skulle gi en bedre fordelingspolitikk, har ikke gitt befolkningen som helhet et løft ut av fattigdom. Guatemala ligger i dag på 136 plass av 193 land Som FN måler menneskelige utviklingsmuligheter i (UNDP, 2024, s. 276). Rundt 53 % av befolkningen lever i fattigdom, og av denne andelen er om lag 83% Mayaer (Utviklingsfondet, 2024). Graden av korrupsjon i Guatemala er høy og har siden 2012 stadig forverret seg. I dag ligger landet på 154 plass av 180 på indeksen for

forventet korrupsjon i landet (Transparency International, 2024). Det er valg i landet, men styresettet blir i dag betegnet som å være i nedre grense, og synkende på demokratier. Forverringen kommer gjennom at det politiske flertallet hindrer upartiskhet i landets konstitusjonelle systemer, endringer i lover som undergraver befolkningens rettigheter, og tilstrekkelig rettsikkerhet hos politi, påtale og domstoler. Reduksjonen gjør at landet frem til nå har vært på vei mot å bli et autokrati (V-Dem Insitute, 2024, ss. 15-18,60). Et positivt trekk i ladets styreform og utvikling var valget av ny president høsten 2023. Bernardo Arévalo gikk til valg på blant annet bekjempelse av korrupsjon og at offentlige institusjoner jobber og handler etter demokratiske verdier (Martalo & Argueta, 2024).

Det er i dette bildet at Fagforbundet i Telemark engasjerte seg i to utviklingsprosjekter i Guatemala i perioden 2002 til 2018. Det første prosjektet involverte samarbeid med fagforeningen STEMUR i Retalhuleu. Denne fagforeningen organiserte omtrent 50 medlemmer som var ansatt ved et kommunalt elverk. Samarbeidet var fokusert på utveksling av kunnskap og dialog gjennom direkte deltakelse i hverandres demokratiske organer, slik som medlemsmøter og årsmøter. Dette samarbeidet involverte strategisk samhandling angående fagpolitiske tilnærminger for å fremme medbestemmelse gjennom partssammensatte utvalg med byens styrende partier, samt etablering av en paraplyorganisasjon for flere fagforeninger i området (Mogne, 2007).

Prosjekt nummer to var knyttet til protestorganisasjonen Mayaer uten jord i Guatemala, og det som skulle bli etableringen av lokalsamfunnet Monte Cristo og Senter for lokal utvikling i 2004. Starten på dette prosjektet var da Steinar Miland, under et opphold i Guatemala i 2002 for å adoptere ei datter, observerte mennesker som bodde i primitive telt langs hovedveien mellom byene Retalhuleu og Cahamperico. Disse menneskene var 1600 mayaindianere som hadde blitt sagt opp fra jobbene sine på en sukkerplantasje og tvunget til å forlate eiendommen av grunneieren. Hjemme i Norge så opprettet Miland kontakt med Vidar Stang i Fagforbundet i Telemark. Fagforbundet arrangerte sin første tur til Guatemala i 2004, og ny kontakt ble gjort med mayaen. Sammen dro en delegasjon til Guatemala city og det offisielle Jordreformkontoret. Mayaene var organisert i protestorganisasjonen Mayaer uten jord, og de okkuperte regelrett kontoret, med krav om at de ikke ville forlate kontoret

Kommentert [FB1]: Var det flere enn Steinar med på denne turen? I Fagbladet 22.05.2008 står det at det var en delegasjon fra Norge.

før de fikk tildelt et jordområde. Kravene ble innfridd og de fikk tildelt det området som skulle få navnet Monte Cristo, som ligger i tilknytning til hovedveien mellom Retalhuleu og Cahamperico (Fagbladet, 2013).

Kommentert [FB2]: Finn noe fra samtalen med Vidar Stang i feb 2023

Samarbeidet mellom Fagforbundet Telemark og Monte Cristo-samfunnet ble formalisert i 2004. Et forprosjekt ble igangsatt året etter med økonomisk støtte fra NORAD med formålet å systematisk identifisere og definere felles samarbeids- og satsingsområder. Dette arbeidet kulminerte i 2006 med et treårig samarbeidsprosjekt kalt "Senter for lokal utvikling, Monte Cristo". Støtten til prosjektet ble forlenget flere ganger og varte frem til 2018. Samarbeidet ble forankret i lokale organisasjoner i Guatemala og var basert på deltakelse i deres egne demokratiske organer. Konseptet som ble utviklet delte likheter med den norske kommunestrukturen, hvor innbyggernes behov ble satt i sentrum. Prosjektet la vekt på demokratiske prinsipper i involvering, representasjon og deltagelse i beslutningstakinger med sikte på å fremme et bærekraftig lokalsamfunn og demokratiske rettigheter.

Kommentert [FB3]: Finne NORAD-rapporten som viser dette

Kommentert [FB4]: Hvilke organisasjoner? Stemur?

I søknad til NORAD i 2004 om økonomisk støtte til prosjektet, så fremmes det et hovedmål om å bidra til at Monte Cristo skal kunne utvikle et lokalsamfunn basert på grunnleggende demokratiske prinsipper og menneskerettigheter, og etablere et bæredyktig næringsgrunnlag for innbyggerne. Dette skal søkes oppnådd gjennom følgende satsningsområder (Fagforbundet Telemark, 2005):

Kommentert [FB5]: Hvordan referere riktig på dokumenter jeg besitter?

- Fremme demokratibygging, organisasjons- og sivil samfunnsutvikling
- Øke tilgangen til utdanning og skoling for barn/unge og voksne
- Stimulere til å skolere kvinner, slik at de lettere kan gjøre inntreden til arbeidsmarkedet
- Motvirke rasisme og sosial urett og fremme menneskerettigheter
- Å skape en fremtidstro og optimisme blant innbyggerne ved å bygge infrastruktur og utvikle tiltak som kan styrke sosiale nettverk, og øke samholdet og fellesskapet i alle faser av prosjektet.
- Styrke Mayaer uten jord og urfolks rettigheter opp mot lokale, regionale og nasjonale myndigheter
- Utvikle et lokalsamfunn, med skole, grunnleggende helsevesen og lokaldemokrati

- Bidra til kompetanseheving og skolering innenfor jordbruk, og økologisk landbruk

Fagforbundet Telemarks Internasjonale Utvalg ble gitt det overordnede ansvaret for prosjektets drift og videreutvikling. I tillegg ble et kompetanseteam fra Fagforbundet Telemark, bestående av enkeltpersoner fra både Norge og Guatemala, dedikert til oppfølging, kvalitetssikring og kontinuerlig utvikling av prosjektet (Fagforbundet i Telemark, 2010).

Kapittel 2: Teori

Begrepsavklaring:

Teori:

Teorier forenkler, generaliserer og systematiserer prinsipper, konsepter og forklaringer som brukes til å forstå og forklare et bestemt fenomen eller sett av fenomener. I forskning brukes teori til å formulere hypoteser, designe studier, analysere data og trekke konklusjoner (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2010, s. 46).

Hypotese:

Hypoteser er en testbar påstand eller antagelse som formuleres for å utforske og forklare et fenomen, eller et sett av fenomener som skal etterprøves ved hjelp av empiri (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2010, s. 49).

Empiri:

Empiri er et samlebegrep på data og/eller observasjoner som er samlet inn gjennom direkte erfaringer eller observasjoner av virkelige fenomener (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2010, s. 36).

Demokrati:

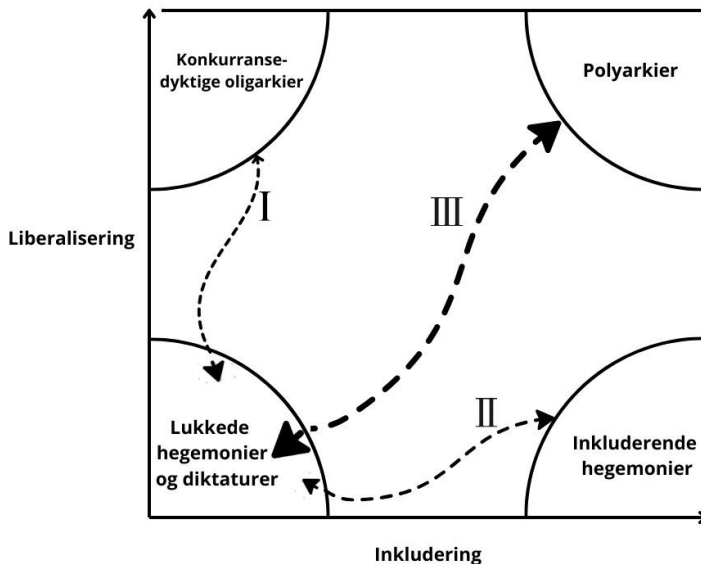
Demokrati i sin reneste form er et system som er fullstendig lydør til alle dets innbyggere, og hvor innbyggere deltar i direkte beslutninger (Dahl, 1971, ss. 2,10). Denne form for demokrati er tungvint å styre et land etter. Så for å gjøre styring mer effektivt brukes det isteden et representativt styresett for å få frem folkets vilje. Gjennom periodiske og frie valg hvor alle voksne har stemmerett, kan innbyggere stemme på de personene og de partiene de mener representerer deres vilje på best måte. Og flertallet i valget får mest makt i de styrende forsamlinger. Det er denne representativheten som kalles polyarki, men som vi i det daglige omtaler som demokrati (Dahl, 1971, s. 8). I denne oppgaven bruker jeg Robert Dahl sin definisjon av polyarki som betegnelse på demokrati. Direkte avgjørelser eller folkeavstemninger brukes oftere i enkelt saker av mer prinsipiell karakter som styresmaktene ønsker innbyggeres tilbakemeldinger på.

Demokrati er ikke et konstant begrep. Kvaliteten på demokratier beveger seg på en skala ut fra hvordan styresmaktene i et land gir rom i form av friheter til sine innbyggere. Noen av de mest vanlige og viktigste faktorene i et demokrati er ytringsfrihet, rettsikkerhet, retten til å leve, tilgang til velferdstjenester, stemmerett, organisasjonsfrihet,

alternative informasjonskilder som også er beskyttet av landets lovverk (Dahl, 1971, s. 7). To hovedbestanddeler i et fungerende demokrati er at innbyggere på sin side skal ha kunne utøve stor påvirkning på utformingen av politikken i et land gjennom sine demokratiske friheter. Den andre delen er at styresmaktene gjennom deres konstitusjonelle funksjoner skal sikre at disse frihetene blir innbakt og sikret i sin utførelse ovenfor landets innbyggere. Denne siste delen om styresmaktens forpliktelser, ble vedtatt gjennom FN sine menneskerettigheter fra 1948. Alle land som er medlem i FN, forplikter seg til å følge menneskerettighetene. Og rettighetene gir alle mennesker rett til å leve, å utøve religions- og ytringsfrihet, ha stemmerett og organisasjonsfrihet (FN-Sambandet, 2024). Rettighetene gjelder uavhengig av alder, hvor du bor, ditt kjønn, alder, legning og livssyn.

Et demokrati fungerer best dersom både landets styresmakter og landets innbyggere støtter oppom at demokratiske grunnprinsipper skal gjelde og følges. Det er graden av hvor stor

støtte et demokrati har i befolkningen, og hvor mye frihet styresmaktene gir landets innbyggere, som sier noe om kvaliteten på demokratiet i landet.

Figur 1, Liberalisering, Inkludering og demokratisering

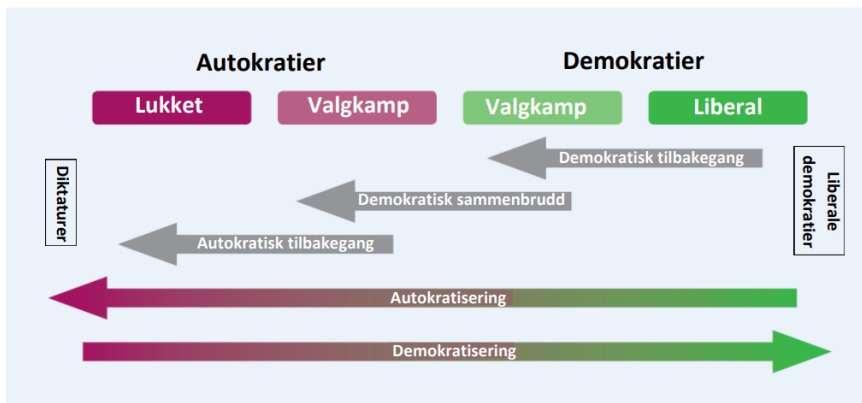
Formen som styresett tar kan bevege et land fra et utgangspunkt til et annet. Lukkede hegemonier er det vi omtaler som diktaturer, og er et styresett hvor en person eller maktkonsentrasjon har politisk dominans, og kontrollerer landets politikk og institusjoner. Ved å følge linje 1 beveger landet seg i en mer åpen retning med en offentlig diskusjon, opposisjon og konkurranse for noen få som får nye godt av landets goder. På Linje 2 beveger styreformens seg mot et inkluderende hegemoni eller mot et Polyarki. Her opprettholdes den dominerende styreformens. Men landets styresmakter tar mer hensyn til innbyggeres interesser. Og styresmaktene søker å opprettholde stabilitet og en form for harmoni i landet gjennom kompromisser og forhandlinger. Linje 3 er veien mot et polyarki (Dahl, 1971, s. 8.9). Videre i oppgaven bruker jeg betegnelsen demokrati for det som Dahl definerer som polyarki, eller som liberale demokratier (V-Dem Insitute, 2024, s. 17).

Kommentert [FB6]: Bør tegningen i figur 1 bytte I, II og III til 1, 2,3 ?

Kommentert [FB7]: Et himla tungt avsnitt, som må skrives om

Kommentert [FB8]: Sagt før?

Gjennom å studere utviklingen av demokratier i verden ser vi en stadig endring i hvilket land som beveger seg på skalaen fra og mot det å være demokratiske. Demokratiske land som begrenser innbyggeres friheter, og reduserer demokratiske verdier beveger seg fra demokrati, mot det å være autokratiske stater (V-Dem Insitute, 2020, s. 11).

Figur 2, Gildene overganger fra og mot demokrati (V-Dem Institute, 2020, s. 11)

Overgangen fra demokrati og mot å bli mer et mer autokratisk styresett kan skje på flere måter. Raskt gjennom et statskupp, eller over tid og gjennom gradvis å redusere demokratiske kvaliteter i et land. Den siste formen kalles democratic backsliding, eller demokratisk tilbakegang. Tilbakegangene hvor demokratiske friheter blir innskrenket kanskje gjennom valg, eller i situasjoner hvor de valgte styresmaktene bruker sin makt og skaper flertall for å innskrenke friheter og rettigheter. I slike situasjoner brukes landets egne demokratiske institusjoner for å redusere demokratiets kvalitet. Dette kan for eksempel skje valg eller innskrenkende lovgivninger, for å gi legitimitet til å redusere demokratiske rettigheter (Bermo, 2016). Overgangen gir hybride regimer. Og dersom utviklingstrenden ikke snur, kan det ende med et demokratisk sammenbrudd. [Noe om hybride regimer, eksempel, streke menn?](#)

Kommentert [FB9]: Linke eksemplet mot Guatemala

Utviklingen av demokratier i verden har variert i omfang. Mellom 2001 og 2019 så bodde flesteparten av verdens mennesker i et en form for demokrati, men så snudde det. Og i 2020 rapporterte V-dem at det for første gang siden 2001 var flere autokratier enn demokratier (V-Dem Institute, 2020, ss. 6,7). I 2023 så er antall demokratier tilbake til et 1985-nivå, hvor Sovjetunionen og forsvarspakten Warszawapakten i Øst og NATO i Vest holdt verden i et grep som ble kalt et jernteppe, og den kalde krigen (Petersen, 2023).

I denne oppgaven så skal vi se nærmere på demokratisk utvikling i prosjekter som gikk mellom 2004 og 2018, den demokratiske utviklingen for mayaer generelt i landet i den tiden og nå frem til 2024. Jeg finner det likevel riktig å gi et innblikk i bakteppet for tidsperioden før 2004. Dette vil bidra til å bedre forstå utviklingen frem til i dag.

Guatemala var berørt av en langvarig væpnet konflikt som strakte seg over en periode på 36 år. Norge engasjerte seg aktivt i fredsprosessen, som kulminerte i signeringen av fredsavtalene i Oslo i 1996. De sosiale og økonomiske konsekvensene av borgerkrigen har særlig rammet den guatemalanske sivilbefolkningen, spesielt Maya-folket. Mange av dem ble permanent fordrevet fra sine tradisjonelle landområder og tvunget til å etablere seg i nye områder, uten tilgang til sosiale nettverk eller landeiendom.

Kapittel 3: Data og metode

Dette kapitlet presenterer en beskrivelse av forskningsdesignet og tilnærmingen som ble anvendt i denne masteroppgaven. Det inkluderer en gjennomgang av forskningsmetoden, datainnsamlingsprosessen, utvalgelse av deltakere og analyseteknikker som ble benyttet.

Forskningsmetode

Forskningen i denne masteroppgaven ble utført med en positivistisk tilnærming. Med det menes at det er utarbeidet et forskningsspørsmål, hvor jeg bruker empiri, teori og erfaringer for å beskrive det jeg funnet. Fremgangsmåten skal gjøre mine iakttagelser logisk etterprøvbare, og sikre at kunnskapen er objektiv og troverdig. For at kunnskapen skal være troverdig må den være valid, eller relevant og gyldig. Og den må være pålitelig, eller ha rehabilitert. (Dalland, 2017, s. 40) . For å danne et empirisk grunnlag, har jeg brukt en kombinasjon av **kvalitativ tilnærming** i form av spørreundersøkelse, dokumentanalyse og observasjoner. Kombinasjonen ble valgt for å kunne bedre forstå dybden og kompleksiteten av problemstillingen i oppgaven. Tilnærmingen tillot meg å samle inn til dels detaljerte data, som kunne gi innsikt i emnet. Videre muliggjorde det en fleksibel tilnærming som tillot dybdeundersøkelser og tolkninger av data.

Kommentert [FAB10]: Spørreundersøkelse høres ut som en kvantitativ tilnærming?

Deltakere

Deltakerne ble valgt ut gjennom å ha direkte erfaringer med prosjektene i Retalhuleu og Monte Cristo. Prosjektkoordinator i Guatemala, Adrian Carmelo hjalp til med å forespørre aktuelle kandidater om å delta i en spørreundersøkelse. Kriteriene for deltagelse var avklart mellom meg og prosjektkoordinator i forkant. Alle deltagerne fikk utlevert informasjon om spørreundersøkelsen og hva den skulle brukes til, før de svarte på spørsmålene.

Dette skulle bidra til å sikre at informantene hadde nødvendig kunnskap og erfaring som var relevant for å besvare undersøkelsen og dermed bidra til å gi informasjon som igjen kunne brukes til å svare ut forskningsspørsmålene på en meningsfull måte. Antall kandidater som deltok var på 15 personer, fordelt på 7 menn og 8 kvinner.

Datainnsamling

Datainnsamlingen ble gjennomført ved hjelp av en delt tilnærming. For å forstå den demokratiske utviklingen for Mayaer i landet over tid, benyttet jeg meg av tidligere forskning, bøker og offentlig dokumentasjon via internett.

For å svare ut spørsmål om effekten og holdninger til demokrati rundt demokratiseringsprosjektene lokalt, benyttet jeg meg i tillegg av en spørreundersøkelse og egne erfaringer og observasjoner i felt. Kombinasjonen av disse faktorene bidrar til en balansert stratifisert utvelgelse i besvarelsene (Ringdal, 2013, s. 210).

I forbindelse med masteroppgaven skriver jeg blogg (Bystrøm, Finn-Arild Bystrøm sin blogg, 2023). Tanken bak bloggen er å spille på de demokratiske tanker og vinklinger, og ta det et steg videre enn tradisjonell masterskriving. Jeg ønsker å holde en transparent og åpen holdning også i produksjon og utarbeidelse av masteroppgaven. Følgere blir invitert inn til å kommentere og gi innspill underveis. Blant annet i utarbeidelse av spørreundersøkelsen fikk jeg gode innspill på vinklinger til spørsmål som jeg benyttet meg av (Bystrøm, Finn-Arild Bystrøm sin blogg, 2023). En sideeffekt jeg håper på ved å bruke blogg og involvering på denne måten er en økt allmenn interesse for Guatemala, og landets demokratiske utvikling.

Spørreundersøkelsen ble først laget i en norsk utgave og ved hjelp av Google skjemaer (Bystrøm, Google skjemaer - norsk, 2024). Den ble så oversatt til spansk, ved hjelp av ChatGPT 3.5 og en guatemalansk person som snakker og skriver både Spansk og Norsk (Bystrøm, Google skjemaer - spansk, 2024). Selve undersøkelsen ble lagt opp til å være anonym, og uten at det ble samlet inn noen personsensitive data. Googleskjemaet på spansk ble printet ut, slik at hver deltager fyller sine svar ut på en papirutgave. Når spørreundersøkelsen var ferdig og klar til å bruk, ble tatt en ny gjennomgang av kriteriene hos Sikt, for å se om sisteutgaven kom inn under kriteriene for å behandle

personopplysninger (Sikt, 2023). Både min egen vurdering og Sikt sin test viste at spørreundersøkelsen ikke trengtes å meldes inn.

Selve gjennomgangen av spørreundersøkelsen ble annerledes enn hva jeg hadde forestilt meg. Planen var at deltagere i undersøkelsen skulle svare på undersøkelsen i det tidsrommet jeg var i Guatemala i februar 2024. I stede, hadde prosjektkoordinator i Guatemala samlet deltagerne i lokalene til CERFOR i Retalhuleu. Hver enkelt deltager fikk hver sin papirutgave av spørreundersøkelsen, men de satt alle i samme rom og svarte på spørreundersøkelsen. Svarene ble overlevert til meg i en forseglet konvolutt, og de 15 svarene er ført inn i det norske googleskjemaet av meg.

Noe om antall maya-klaner

Svakheter, mangler

Antallet på 15 personer er relativt få deltagere. Svarene kan derfor ikke brukes for å generalisere hele gruppa med mennesker som har deltatt i demokratiseringsprosjektene mellom 2004 og 2018. Og prosentvise avvik kan bli store hvis noen svarer noe annet enn flertallet.

Anonyme spørreundersøkelser gir i utgangspunktet ingen mulighet til å sikre at mottageren forstår spørsmålene som stilles. Og det gir få muligheter til å hjelpe til med å oppklare misforståelser. I vårt tilfelle så kommer vi i en hybrid situasjon. Undersøkelsen er anonym for meg som forsker, men deltagerne satt samlet i et rom i Guatemala og svarte på undersøkelsen, mens jeg var i Norge. Prosjektkoordinator i Guatemala forteller at de fikk mulighet til å oppklare misforståelser i spørsmålsstillinger gjennom samtaler i gruppa. Og de fikk flere diskusjoner som bevisstgjorde den enkelte i spørsmål om demokrati. Gjennomføringen kan ha hatt påvirkning på resultatene.

Deltagere i undersøkelsen blir bedt om å rekonstruere sine opplevelser til perioden 2004-2018. Og så se denne erfaringen opp mot hva de opplever i dag. Her lener jeg meg på den

Kommentert [FB11]: Svakheter, mangler @Finn Arild Bystrøm

enkeltes evne til å huske og rekonstruere opplevelser, noe som kan gi et selektivt svar basert på den enkeltes hukommelse.

Når jeg ser noen av svarene så opplever jeg at veiledningen de fikk fra prosjektkoordinatoren var nødvendig for å bevisstgjøre den enkelte inn til å tenke demokratiske perspektiver.

Mine egne erfaringer med de lokale prosjektene kan utfordre deler av oppgavens reliabilitet. For å motvirke dette setter jeg åpenhet og transparentet høyt, gjennom å bevisstgjøre leseren om dette i denne teksten. Og gjennom deling av masterinnholdet underveis i skriveprosessen gjennom blogg og veileder. Bevisstgjøringen skal hjelpe til med å redusere egne fordommer og forforståelse, som kan påvirke tolkningen av dataene og føre til feilaktige konklusjoner.

For å svare ut demokratiutvikling for Mayaer generelt i Guatemala tok jeg i bruk dokumentanalyse. Dette innebar gjennomgang av relevante dokumenter, rapporter, og annen skriftlig informasjon som kunne bidra til å supplere og bredde ut datagrunnlaget. Hver seg belyser dokumenter et begrenset perspektiv og innhold knyttet til der hvor dokumentasjonen er å finne. For å validere og gi innholdet reliabilitet søker jeg å kunne finne dokumentasjon fra flere ståsteder, gjennom flere kilder til informasjon. Dette er ikke alltid mulig. For å unngå fagfellefeil har jeg i størst grad fokusert på kjente kilder, som offentlige organisasjoner, bøker og anerkjente nettsider hvor innholdet tilsynelatende kan etterprøves.

Analysemetode

Analysemetoden som ble anvendt var en iterativ prosess som kombinerte induktiv og deduktiv tilnærming. Dataene fra spørreundersøkelsen ble lastet tilbake i malen i spørreundersøkelsen som ble laget i Google skjema. Resultatene gjorde det mulig å gjøre en mer systematisk kategorisering av dataene, og lettere identifisere sammenhenger.

Videre ble funnene sammenfattet og tolket i lys av eksisterende teori og tidligere forskning. Basert på de innsamlede dataene og analysene så tillot dette meg å trekke konklusjoner og utlede konsekvenser og virkninger av funnene.

Kapittel 4: Analyser, resultater og diskusjon

Kapittel 5: Konklusjon

Ekstramateriale:

Utvikling av form på styresett kan beskrives som gildene overganger fra en styreform til en annen. Overgangen kan skje raskt gjennom for eksempel et statskupp, eller revolusjon. Hvor man på timer og dager kan få diametralt forskjellige styreformer. Som for eksempel i Guatemala 1944. Landet hadde vært styrt som et diktatur som en effekt av kollapsen av verdenshandelen etter børskrakket i 1929. Diktator og president Jorge Ubico *Castañeda* ble styrtet etter at det hadde vært omfattende protester mot styresett han stod for. Inn kom Jacobo Árbenz og Juan José Arévalo som iverksatte jordreformer og hadde et mål om å modernisere samfunnet (Ekern, 2024)

Som et bakteppe for oppgaven så er antall demokratier i verden på en klar tilbakegang. Etter tiår med fremgang siden 1990 tallet, og med et toppunkt i 2009, hvor 50% av verdens land ble betegnet som demokratier, har det vært en tilbakegang. I 2023 er vi på nivå med 1985, med kun 29% av verdens land som defineres som et demokrati (V-Dem Insitute, 2024, s. 6).

	2004 Rangering	2009 Rangering	2018 Rangering	År Rangering	Gjennomsnitt Rangering Guatemala	Samenligning Rangering Norge
FN Menneskers utviklingsindeks	0,571 av 1	0,601 av 1	0,657 av 1	2021 0,629 av 1	0,615 av 1	0,963 av 1
V-Dem Institute Demokratiindeks	0,39 av 1	0,41 av 1	0,42 av 1	2023 0,31 av 1	0,38 av 1	0,86 av 1
Transparency International Korrupsjonsindeks	122	86	144	2023 154	127	8

Tabell 1 viser utviklingstrekk innenfor tre demokratiske indeksmålinger i Guatemala i årene 2004 til 2023, Menneskers utviklingsindeks (UN Development Reports, 2024), antatt korrupsjon (Transparency International, 2024) og demokratiutvikling (V-Dem, 2024).

Litteraturliste

Vedlegg

Referanser

- Bermo, N. (2016, Januar 27). On democratic backsliding. *Project Muse*, ss. 5-19. Hentet Oktober 18, 2020 fra <https://muse.jhu.edu/pub/1/article/607612>
- Bratberg, K. (2021, Mai 21). *Folk og forsvar*. Hentet April 6, 2024 fra Vold og politisk uro i Guatemala: <https://folkogforsvar.no/vold-og-politisk-uro-i-guatemala/>
- Bratberg, K. (2021, Mai 21). *Folk og forsvar*. Hentet Mai 4, 2024 fra Vold og politisk uro i Guatemala - Fredsavtale: <https://folkogforsvar.no/vold-og-politisk-uro-i-guatemala/>
- Bystrøm, F.-A. (2023, Mars 19). *Finn-Arild Bystrøm sin blogg*. Hentet Mai 5, 2024 fra UIB Masterstudie i Statsvitenskap: <https://byss.wordpress.com/category/uiib-masterstudie-statsvitenskap/>
- Bystrøm, F.-A. (2023, Desember 29). *Finn-Arild Bystrøm sin blogg*. Hentet Mai 5, 2024 fra UIB Masterstudie i Statsvitenskap - Uttesting av spørreundersøkelse: <https://byss.wordpress.com/2023/12/29/uttesting-av-sporreundersokelse/>
- Bystrøm, F.-A. (2024, Januar 17). *Google skjemaer - norsk*. Hentet Mai 5, 2024 fra Spørreundersøkelse demokrati - Norsk utgave: <https://forms.gle/sotH9YVvHxGG5pwS6>
- Bystrøm, F.-A. (2024, Januar 17). *Google skjemaer - spansk*. Hentet Mai 5, 2024 fra Spørreundersøkelse om demokrati - Spansk utgave: <https://forms.gle/2xTMuRJgJNEZHJU19>
- Council on Hemispheric Affairs. (2010, Juli 28). *Guatemala*. Hentet April 6, 2024 fra Peeling back the truth about Guatemalans bananas: <https://coha.org/peeling-back-the-truth-on-the-guatemalan-banana-industry/>
- Dahl, R. (1971). *Polyarchy: Participation and opposition*. New Haven: Yale University Press.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utgave. utg.). Oslo, Norge: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- DBpedia. (2024, April 6). *DBpedia*. Hentet April 6, 2024 fra About decree 900: https://dbpedia.org/page/Decree_900?ref=hir.harvard.edu

- Doyle, K., & Kornbluh, P. (1997, Mai 31). *The National Security Archive*. (T. G. University, Redaktør)
Hentet April 6, 2024 fra CIA and Assassinations: Guatemala 1954-documents:
<https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB4/>
- Ekern, S. (2024, April 18). *Store Norske Leksikon*. Hentet Mai 4, 2024 fra Guatemala:
<https://snl.no/Guatemala>
- Fagbladet. (2013, 12 16). *Synlige spor i Guatemala*. (E. L. Nilsen, Redaktør) Hentet April 7, 2024 fra
Fagbladet: <https://fagbladet.no/article-6.91.15288.66c573e840>
- Fagforbundet i Telemark. (2010). *Senter for lokal utvikling Monte Cristo - Samarbeidsprosjekt i
Guatemala (2005-2010)*. Skien: Fagforbundet i Telemark. Hentet April 7, 2024
- Fagforbundet Telemark. (2005). *Søknadsskjema for enkeltavtalet år: 2005*. Skien: Fagforbundet
Telemark på Norad søknadsskjema.
- FN-Sambandet. (2024, April 6). *FN-Sambandet*. Hentet fra Menneskerettigheter:
<https://fn.no/tema/menneskerettigheter/menneskerettigheter>
- Johannessen, A., Tufte, P., & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode
(4. utgave. utg., Vol. 2010)*. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Martalo, A., & Argueta, A. (2024, Januar 25). *Frredom House*. Hentet Mai 4, 2024 fra Guatemalans
Have Spoken: They Choose Democracy: [https://freedomhouse.org/article/guatemalans-
have-spoken-they-choose-democracy](https://freedomhouse.org/article/guatemalans-have-spoken-they-choose-democracy)
- Memoria virtual Guatemala. (2024, Mars 21). *Memoria virtual Guatemala*. Hentet Mars 21, 2024
fra Acuerdos de Paz: <https://memoriavirtualguatemala.org/acuerdos-de-paz/>
- Mogne, S. (2007). *Historien*. Fagforbundet i Telemark. Skien: Fagforbundet i Telemark.
- Nissen, A. (2013, Mars 12). *UiO - DUO vitenarkiv*. Hentet April 6, 2024 fra Et historisk bidrag? Norsk
fredsdiplomati i Guatemala 1989-1997:
<https://www.duo.uio.no/handle/10852/23258?show=full>
- Opsvik, T. (2021, Juli 21). *Store Norske Leksikon*. Hentet April 6, 2024 fra Monroe-doktrinen:
<https://snl.no/Monroe-doktrinen>
- Palmentas, M., Van Strien, J., & Hindahl, J. (2021, April 1). *Kirkens nødhjelp magasinet*. Hentet April
6, 2024 fra Den Farlige loven:
[https://www.kirkensnodhjelp.no/nyheter/publikasjoner/magasinet/04-21/den-farlige-
loven/](https://www.kirkensnodhjelp.no/nyheter/publikasjoner/magasinet/04-21/den-farlige-loven/)

- Petersen, T. (2023, Mai 3). *Store Norske Leksikon*. Hentet April 6, 2024 fra Jernteppet:
<https://snl.no/jernteppet>
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold* (3. utgave. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Sikt. (2023, 12 29). *Sikt.no*. Hentet fra Meldeskjema for personopplysninger i forskning :
<https://sikt.no/tjenester/personverntjenester-forskning/fulle-ut-meldeskjema-personopplysninger>
- Topografiske kart Guatemala. (2024, April 6). *Topografiske kart Guatemala*. Hentet April 6, 2024 fra Guatemala: <https://nb-no.topographic-map.com/place-m8tz4/Guatemala/>
- Transparency International. (2024, Mai 4). *Transparency International*. Hentet Mai 4, 2024 fra Corruption Perceptions Index: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>
- Transparency International. (2024, Mai 4). *Transparency International*. Hentet Mai 4, 2024 fra Corruption Perceptions Index 2023: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023/index/gtm>
- UN Development Reports. (2024, Mai 4). *Data Center*. Hentet Mai 4, 2024 fra Human Development Index (HDI): <https://fn.no/Statistikk/hdi-menneskelig-utvikling>
- UNDP. (2024, Mai 4). *Human Development Report*. (U. N. Programme, Red.) Hentet Mai 4, 2024 fra Human Development Report 2023/2024: <https://hdr.undp.org/data-center/country-insights#/ranks>
- Utviklingsfondet. (2024, Mai 4). *Utviklingsfondet*. Hentet Mai 4, 2024 fra Guatemala:
<https://www.utviklingsfondet.no/her-jobber-vi/guatemala>
- V-Dem. (2024, Mai 4). *Varieties of democracy*. Hentet Mai 4, 2024 fra Graphing - Country graph:
https://v-dem.net/data_analysis/CountryGraph/
- V-Dem Insitute. (2024, Mars 1). *V-Dem, Varieties of democracy*. Hentet Mars 31, 2024 fra Democracy Report 2024: https://v-dem.net/documents/44/v-dem_dr2024_highres.pdf
- V-Dem Institute. (2020, Mars 1). *V-Dem, Varieties of democracy*. Hentet Mars 30, 2024 fra Democracy Reports: Autocratization Surges - Resistance Grows, Democracy Report 2020:
https://v-dem.net/documents/14/dr_2020_dqumD5e.pdf